

Riksdagens tillgång på information om de finansiella stabiliseringsarrangemangen i Europa

Riksdagen har i olika sammanhang, i anknytning till den finanskris som började på hösten 2008 och senare omvandlats till en eurokris, begärt aktuell information och helhetsuppskattningar av de ansvarsförbindelser och risker som orsakats Finland. Riksdagen får information om Europeiska unionens ärenden i enlighet med grundlagens 96 § med en skrivelse (U-skrivelse, U-ärende) och som i grundlagens 97 § nämnt utredningsärende (E-ärende, E-brev). Dessutom får riksdagen information från regeringens propositioner och meddelanden och statsministerns upplysningar. Utgångspunkten för revisionen var att klarlägga, huruvida riksdagen har fått riktiga, tillförlitliga, a jour och tillräckliga uppgifter om de finansiella stabiliseringsarrangemangen i Europa. Andra frågor som klargjordes var:

i) Har ansvarsförbindelserna och finansieringsrisken uppskattats så, att staten förmår svara för de förpliktelser som påförts den i grundlagen?

ii) Hurudana arrangemang för riskhantering har vidtagits vid finansministeriet och hur inverkar dessa på den bild som ges riksdagen av den ekonomiska krisens ansvar, risker och åtaganden? iii) Svarar Finlands säkerhetsarrangemang med Spanien och Grekland mot de uppgifter som har lämnats i de offentliga officiella dokumenten?

Vid revisionen observerades, att den information som finansministeriet har gett till riksdagen om EU:s finansiella stabiliseringsarrangemang i dokument som granskades av revisionsverket är till sina väsentliga delar riktig. Finansministeriet har preciserat sin information i officiella dokument efter som eurokrisen framskridit. I fråga om de tekniska detaljerna förekom alltjämt vissa inexaktheter, men de försvagar inte informationens tillförlitlighet. Dessutom är den av finansministeriet lämnade beskrivningen av säkerhetssystemen med Spanien och Grekland riktig. Däremot blir den totala för-

månen av säkerheterna för Finland delvis oklar på basis av de givna uppgifterna.

Finansministeriet har informerat riksdagen samvetsgrant och som regel a jour, även om krisens snabba framskridande och avsaknaden av klart definierade beredningsprocesser inför eurotoppmötena försvårar en a jour information. Trots eurogruppens inofficiella karaktär och den förtroliga dialogen med ECB har stora utskottet fått i det närmaste all väsentlig information om diskussionerna på EU-nivå. Den europeiska stabiliseringsmekanismens (ESM) och det Europeiska finansiella stabiliseringsinstrumentets (EFSF) verksamhet utanför EU-organen har inte heller försämrat ministeriets förmåga att hålla riksdagen med i beslutsfattandet.

Åt riksdagen har lämnats rikligt med information också om tekniska detaljer, men de ekonomiska ansvarens helhet och risker har behandlats förhållandevis lite med undantag för regeringens proposition RP 34/2012 rd om godkännande av ESM-avtalet. Också helheten för Finlands politikmålsättningar i krishanteringens samt krisåtgärdernas resultat har behandlats knapphändigt.

På basis av de handlingar som har tillställts riksdagen har riksdagen getts ett tämligen knapphändigt underlag för diskussion om de olika alternativen i eurokrisen. Revisionsverket anser, att finansministeriet borde alstra en mer helhetsmässig information om de risker och ansvar som är förenade med EU:s finansiella stabiliseringsarrangemang. Som bakgrund till riksdagens beslutsfattande skulle behövas en tydligare helhetsbild av den sak som ska beslutas, om skilda alternativ och risker samt om de väsentligaste verkningarna.

Att skapa sig en bild av Finlands totala åtaganden och risker försvåras av att de indirekta ansvar som påförs Finland via Europeiska centralbanken inte av någon instans i Finland kombineras med finska statens åtaganden. Detta beror på Europeiska centralbankens självständighet och olika rapporteringspraxis. Emedan Europeiska centralbanken har en viktig roll i krishanteringens, vore det av nöden att finna förfaranden, med vilka de totala åtagandena och riskerna skulle presenteras i ett och samma riksdagsdokument.

Vid finansministeriet uppskattas de olika risker som är förenade med krisen och utförs scenarioarbete mångsidigt. I de officiella riksdagsdokument som tillställts riksdagen behandlas dessa frågor emellertid tämligen knapphändigt. Att skriftligt inkludera de alternativa scenarierna i riksdagsdokumenten kan vara svårt och orsaka

problem på grund av signaleffekter och av dem beroende marknadsreaktioner. Informationen till riksdagen om konfidentiella ärenden sköts närmast muntligt, även om de muntliga utredningarna endast är avsedda att komplettera uppgifterna i riksdagsdokumenten. Revisionsverket rekommenderar, att finansministeriet tillsammans med riksdagen skulle överväga sådana verksamhetsmodeller och sätt, med vilka det mer systematiskt kunde lämna konfidentiellt skriftligt material till stöd för riksdagens beslutsfattande.

Vid finansministeriet har man i och med eurokrisen ägnat uppmärksamhet åt orkandet i arbetet, arbetsfördelningen och informationsgången. Klara framsteg har gjorts jämfört med situationen för ett år sedan. Vid revisionen observerades emellertid, att finansministeriet inte har verksamhetsinstruktioner angående kvalitetssäkring, och att kärnuppgifterna i eurokrisen i stor utsträckning är koncentrerade. Revisionsverket rekommenderar för finansministeriet att kvalitetssäkringen och den interna övervakningen stärks, så att man säkerställer finansministeriets förmåga att alstra tillräcklig och tillförlitlig information åt riksdagen.